№ 39 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 5 — 1894 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 5 № 39

ՔՍԱՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վերջնական անկում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Նոր-Բայազէտից. Նամակ Գզլարից. Նամակ խմբագրութեան. Նամակ խմբագրութեան. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Բիսմարկի ծննդեան տօնը. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Քահանայական հարցը Պարսկահայերի մէջ.

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԱՆԿՈՒՄ

Ամբողջ Թիւրքաց Հայաստանում, Մուշից մինչև Էրզրում և Վանից մինչև Դիարբէքիր՝ սով է թագաւորում. բազմաթիւ ընտանիքներ անկարող լինելով դիմանալ, գաղթում են օտար երկիրներ. տասնեակ գիւղեր ամայացել, ոչնչացել են.—բայց Կ. Պոլսի Հայերը կարծէք ոչ տեսնում են այդ բոլորը, ոչ էլ լսում թշուառ սովեալների սրտաճմլիկ աղերսանքները...

Սրանից տաս, տասնհինգ տարի առաջ, երբ Վանի նահանգում սով էր տիրում, երբ Թիւրքաց Հայաստանի միայն մի նահանգը նեղված էր անբերրիութիւնից, նոյն Կ. Պոլսի Հայերը ոտի կանգնեցին, յանձնաժողով կազմեցին, հրաւէրներ կարդացին, և մարդասիրաբար օգնութեան հասան սովեալներին գովելի եռանդով:

Իսկ այժմ, երբ ոչ թէ միայն մի նահանգ, այլ համարեա բոլոր նահանգները անտանելի նեղութեան մէջ են, երբ սովին միացած սոսկալի գաղթականութիւնը՝ յետին թշուառութեան է հասցրել ամբողջ ազգաբնակութիւնը, Կ. Պոլսի Հայերը՝ թէ պատրիարքարանը, թէ երեսփոխանական ժողովը, թէ հարուստ Հայերը և թէ վերջապէս ինտելլիգենցիան՝ մի աններելի, մի դատապարտելի անտարբերութեան մէջ խուրասուզված՝ մատը մատին անգամ չեն խփում հարազատ եղբօրը օգնելու:

Այդպէ՞ս է միթէ իր պարտքը հասկանում Հռչակաւոր Կ. Պոլիսը, այն Կ. Պոլիսը, որ այնքան տարիներից ի վեր խօսում էր Թիւրքաց Հայերի անունով, իբրև նրա ներկայացուցիչը և առաջնորդը, իբրև նրա կարեկիցը:

Ամօթ, հազար ամօթ երկու հարիւր հազար բնակիչ ունեցող հայ կօլօնիային, նրա ինտելլիգենցիային, վերջապէս նրա բոլոր դասակարգերին, որ այնքան ամիսներ տեսաւ սոսկալի սովը և գաղթականութիւնները և փոխանակ օգնելու՝ մնաց լուռ և մունջ:

Վերջին քսան, քսանհինգ տարվայ պատմութեան մէջ մենք չը գիտենք մի ուրիշ դէպք, մի ուրիշ ժամանակ, որ Կ. Պոլիսը այնքան թմրած, այնքան քարացած և վերջապէս բարոյապէս այնքան ընկած լինէր, ինչպէս այժմ, ինչպէս այս անգամ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

Մարտի 27-ին

Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան այստեղի ճիւղի վարչութեան հրաւէրով, ամսիս 20-ին կայացաւ ընդհանուր ժողով անցեալ 1893 թւի հաշիւը տեսնելու համար: Ընդամենը 165 րուբլի մուտք է եղել և այդքան էլ ծախսված՝ տեղիս երկսեռ ուսումնարանի համար 12 հատ նստարան և չքաւոր աշակերտներին գրքեր, ուսումնական պիտոյք և հագուստ գնելու համար: Ժողովը աղմկալի էր: Նստարանների համար ցոյց տուած 60 րուբլուն ապացոյց չը կար: Ժողովականների պահանջմամբ իսկոյն կանչել տուեցին նստարաններ շինող վարպետին, ստուգեցին և ստորագրութիւն առան:

Կարօտեալներին օգնող մասնաժողովը ամսիս 22-ին հինգերորդ անգամ ալիւր բաժանեց չքաւոր քաղաքացիներին: Ալիւր ստացան 278 ընտանիք՝ մօտ 1600 հոգուց բաղկացած, ամեն մի հոգին 9 ֆունտ: Այս անգամվայ ալիւրը, որը մի օր առաջ աղացված էր Ռուսաստանի ցորենից և գնված էր պուդը 1 ր. 40 կոպ. և 1 ր. 36⅔ կոպէկով, վատ հաց դուրս եկաւ, գարու հացի շատ նման և թխելիս մեծ մասը փչացել էր, հաց չէր դառել: Դրա մասին բողոքեցին պօլիցիական պրիստավին, որը արձանագրութիւն կազմեց և ուղարկեց հաշտարար դատաւորին՝ ալիւր վաճառողին պատժի ենթարկելու համար:

Անցեալ տարի բնութիւնը պատժեց խեղճ հողագործներին՝ անբերրիութիւն առաջացնելով և կարծէք հերիք չէր այդ, սրանից յետոյ էլ վաշխառուների ճնշումը պէտք է ծանրանայ ժողովրդի վրա: Ցորենը, որի խալվարը այժմ կանխիկ 40 րուբլի և աւելի պակասով է ծախվում, վաշխառուները գիւղացիների վրա վեց ամիս ժամանակով 52 րուբլիով «մուննաթով» են վաճառում, այն էլ նոտարիուսով հաստատած մուրհակներ վերցնելով. ասել է թէ 40 րուբլուն վեց ամիսը 12 րուբլի տոկոս են առնում, որ անում է տարին 60 տոկոս: Արդեօք նոր օրէնքի հիման վրա, այս տեսակ վաշխառութիւնը անպատիժ պէտք է մնայ:

Բ.

ՆԱՄԱԿ ԳԶԼԱՐԻՑ

Մարտի 13-ին

Երէկ երեկոյեան, ժամը 7-ին, տեղիս օրիորդաց դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ երկսեռ դըպրոցների հոգաբարձական տասն և հինգ պատգամաւորների ընտրութիւն, որոնք յետոյ պէտք է ընտրեն երկու հոգաբարձու իրանց անձնափոխանորդներով: Հասարակութեանը վաղուց ծանուցված էր այդ մասին և նշանակած ժամին, չը նայած վատ եղանակին և աներևակայելի ցեխերին, այստեղ բաւականաչափ բազմութիւն էր հաւաքվել: Այնու ամենայնիւ, ծխականների պահանջված թւի մէկ հինգերորդ մասը դեռ ևս չէր լրացել:

Ընտրութեանը շատ հետամուտ եղողները ամեն ճիգ թափում էին, որ ընտրութիւնը չը յետաձգվի և սրա համար կարևոր համարեցին հրաւիրել երկու դպրոցների ծառաներին, որոնցից մէկը անչափահաս լինելով՝ չընդունվեց: Այնուհետև պակասում էր մէկ հոգի, որ հարկաւոր եղած թիւը լրանար. շատ մտածելուց յետոյ ընտրութեանը մասնակցելու համար հրաւիրեցին նաև եկեղեցու ժամկոչին և ժողովի նիստը կանոնաւոր համարելով՝ նախագահող գործակալ քահանան հանդիսաւոր կերպով բացեց նիստը: Այստեղ ժամկոչի գալը շատ մեծ դեր խաղաց և սրանով դարձեալ հաստատվեց այն հին ճշմարտութիւնը, որ երբեմն շատ նշանաւոր դէպքեր կախումն ունեն շատ չնչին հանգամանքներից: Եթէ ժամկոչը չը գար, նախագահը ուզում էր ընտրութիւնը յետաձգել, քանի որ մի ծխական պակասում էր: Ինչ և է. թողնենք այս:

Նախագահը նիստը բանալով՝ դիմեց ժողովականներին ընտրութեան մի քանի պայմանները բացատրելով. ապա կարդացվեցին կանօնադրութեան մի քանի կէտերը, որոնցից 28-րդ յօդուածի բ. կէտը (եթէ թիւ առաջակայիցն իցէ առաւել քան զմի մասն ի հնգից համօրէն ցուցակագրելոցն, լինի ընտրութիւն պատգամաւորաց) փոքր ինչ թիւրիմացութիւնների առիթ տուեց: Ժողովականներից շատերը իրաւացի կերպով պնդում էին որ «առաւել» բառով որոշ քանակութիւն չէ հասկացվում: Վերջապէս խորհրդաւոր «առաւել» բա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐԻ ՄԷՋ

Այն հարցերից մէկը, որը շարունակ զբաղեցնում է հայոց լրագրութիւնը—քահանայութեան հարցն է:

Աչքի առաջ ունենալով պարսկահայերի ներկայ հասարակական կեանքի աննպաստ կազմակերպութիւնը, նրանց սօցիալական կեանքի բոլորովին ինքնօրինակ—օրիգինալ կերպարանքը և, մի և նոյն ժամանակ, այն ահագին պատասխանատու դերը, որ դնում է քահանայական կոչումը՝ ստանձնող անհատների վրա, ժողովուրդն իրաւունք ունի իր հոգևոր հովիւներից շատ աւելի բան պահանջելու, քան թէ այն, որ կազմում է նրանց, այսպէս ասած՝ եկեղեցական—ծիսական ձևակատարութիւնը: Ակնյայտ է, որ սրանով մենք մի նոր բան ասած չենք լինում, որովհետև ռուսահայ մամուլը շատ յօդուածներ, էջեր է նուիրել այս խնդրին և հաւաստի ենք, որ մամուլի,—անկեղծ, անաչառ և լրջմիտ ու առաջադիմական մամուլի խօսքը իր զօրեղ ազդեցութիւնն արել է ժողովուրդը ղեկավարող մարմինների և հիմնարկութիւնների գիտակցութեան վրա, որ մամուլի մերկացնող, մտրակող ուղղութիւնը խիստ բարերար ներգործութիւն է ունեցել նոյն իսկ ամբոխի մտածողական ընդունակութիւնների վրա, բայց, ցաւալի է ասել, որ դրան մասնակից չէ եղել պարսկահայը:

Մենք այստեղ վերացականօրէն չենք խօսում, մեր ասածները հիմնված են դրական փաստերի վրա, որոնք ծանօթ են ամեն մի պարսկահայի: Սկսած մեր երևելի, լուսաւոր կենտրոններից (?) մինչև ամենաանյայտ, յետ ընկած գիւղը զուրկ են մի հատիկ արժանաւոր, իր կոչման բարձրութիւնը, վսեմութիւնն ու բուն, ներքին նշանակութիւնն ըմբռնող քահանաներից: Մենք դժբաղդութիւն ենք ունեցել հանդիպելու այնպիսի քահանաների, որոնք, չը նայելով որ իրանց գործունէութեան միջավայրը կազմված է բաւական զարգացած շրջաններից, այնու ամենայնիւ, իրանց անունն անգամ անսխալ ստորագրելու անկարող են: Մեր՝ պարսկահայերի քահանաները ոչ միայն զուրկ են ամենատարրական կրթութիւնից, այլ և նրանց մէջ գտնվում են այնպիսիները, որոնք եկեղեցական քարոզները և աղօթքներն անգամ անսխալ չեն կարողանում արտասանել...

Այդ կողմից աւելի դժբախտ են գաւառները: Յայտնի է, որ գաւառներում ժողովուրդը չափազանց տգէտ է, առաջնորդվում է իր ինստինկտներով—վայրենի բնազդներով և այս վիճակում նա նմանում է մի նորահաս մանկան, որին հրապուրում, դիւթում է իրերի լոկ արտաքին կերպարանքը, ձևը, որովհետև նրանում հասունացած, կատարելագործված չէ այն խորաթափանց ընդունակութիւնը, որով կարողանում է մարդ խորասուզվել իրերի և երևոյթների ներքին աշխարհը: Նա սիրում է և հաւատացած է, որ կրօնական—եկեղեցական արտաքին ներդաշնակ ծիսակատարութիւնն է կազմում կրօնի էութիւնը և հէնց այդ պատճառով, նա, որքան կարող է, բազմատեսակ գոյնզգոյն զարդարանքներով արտաքին շքեղութիւն ու փայլ է տալիս այն շէնքին, որին նա «Աստուծոյ տուն» է անուանում: Այդ արտաքին, զգայարանահաճոյ եկեղեցական դեկօրացիան, ունենալով հանդերձ իր էսթէտիքական ազդեցութիւնը ժողովրդի հոգու և մտքի վրա, մի և նոյն ժամանակ նրան թողնում է մի տեսակ՝ իրերի լոկ արտաքին երևոյթից ու ձևից յափշտակվող դրութեան մէջ, որով նա ենթարկվում է կատարեալ թմրեցնող, սպանիչ ինքնաբաւականութեան: Այդ վիճակում մնալով՝ նա այլ ևս ջանք չէ անում տրամաբանօրէն խելամուտ լինելու կրօնի սօցիալական նշանակութեանը, ըմբռնելու նրա ոգին, բարոյական միտքը, իմաստը: Եւ այս է գլխաւոր պատճառը այն թիւրիմացութեան և հիմնովին սխալ գաղափարի, որ ամբոխը կազմել է իր համար կրօնի մասին և որի ազդեցութեան տակ նա եկեղեցում օրինակելի բարեպաշտ է երևում, իսկ եկեղեցու շէնքից դուրս՝ կատարեալ դիւապաշտ:

Իսկ քահանայացուական ընտրութեան մէջ նա դարձեալ ղեկավարվում է նոյն արտաքին երևոյթից յափշտակվող ուղղութեամբ. նա չէ քննում քահանայացուի զարգացման, ուսման և բարոյական ներքին արժանաւորութիւնները. Նա պահանջում է քահանայից բարձր և փոքր ինչ հաճելի ձայն և թութակի պէս անգիր սերտած եկեղեցական երաժշտութեան վերաբերեալ շարականներ և այլ և այլ երգեր, որոնք կազմում են քահանայի ատեստատը:

Զունենալով կատարեալ զարգացում, որոշ ըսկզբունքներ, զուրկ լինելով հասարակական առաջնորդող ֆակտօրներից, նա, ժողովուրդը շատ անգամ իր հիացման բարձրութիւնից ընկնում է կատարեալ հիասթափութեան մէջ, երբ ինքն իրան խաբված է տեսնում իր ընտրութիւններում: Ժողովրդի մտաւոր զարգացման այդ բացասական կացութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններ է առաջացնում տգէտ քահանայացուի աջողութեան համար: Եւ ահա այն տիրացուն, որ մի քանի տարիներ Ռուսաստանում խաչագողութեամբ, խոհարարութեամբ է պարապվել և ամենակեղտոտ, անբարոյական կեանք է անցկացրել, այսօր բարձրանում է Աստուծոյ սեղանը և ժողովրդին հոգևորապէս մխիթարելու և բարոյապէս կրթելու դերն է ստանձնում: Եթէ հարկաւոր լինի, մենք փաստերով և յականէ յանուանէ ցոյց կը տանք այդպիսի քահանաների օրինակներ, որոնք իրանց զարշելի անցեալով և նոյն իսկ ներկայով դժբախտ ժողովրդի գլխին անէծք են եղել: Ո՞վ է այս բոլորի սկզբնապատճառը կամ մեղաւորը,—մենք դժուարանում ենք դրականապէս պատասխանել՝ թէ ժողովուրդը և թէ հոգևոր իշխանութիւնը: Ժողովուրդը առանց քահանայի չէ կարող մնալ, նա քահանաներ է պահանջում, իսկ մինչև անգամ միջակ արժանաւորութեան քահանաներ չը կան. ինչ պէտք է արած. կամաց-կամաց առաջ եկող տգէտ տիրացուներին պէտք է ձեռնադրել:

Ատրպատականի թեմը, որ երկար ժամանակ թափուր էր մնացել, այժմ ունի թեմական առաջնորդ: Մենք հաստատ գիտենք, որ քիչ քիչ Թավրիզ կը լցվեն գաւառներից եկող կոպէկանոց տիրացուներ՝ քահանայանալու:

Ծննդեան, ուսման և վարք ու բարքի վկայականներ պահանջելում և քահանայացուների ըստ օրինի քննութեան գործում, թեմական առաջնորդը պարտաւոր է խիստ անողոք և մանրակրկիտ լինել և պահանջվող օրինաւոր քննութիւնից թերի և խակ դուրս եկողին չը յանձնել այն վեհ պաշտօնը, որը ստանձնողը մարմնացած բարոյականութիւն պէտք է լինի, որը իր հօտի լուսաւորութեան և առաջադիմութեան համար չը պէտք է խնայէ մինչև իսկ իր անձը: Պարսկաստանում վխտում են անթիւ այլազգի միսիօնարութիւններ, որոնք գրաւում են ժողովրդին: Ձեռնադրելով զարգացած, ուսեալ և իր գործին հմուտ բարոյական անձեր քահանայական պաշտօնի համար, ժողովրդին ազատած կը լինենք այդ միսիօնարներից: Տուեցէք ժողովրդին արժանաւոր քահանաներ և դուք կը համոզվէք, որ մեր ժողովուրդը միշտ լաւին կը դիմի:

Թաւրիզ. Թ.

ռը «ոչ պակաս» բառի մտքով ընդունելով՝ ծխականները դիմեցին ընտրութեան։

Գիշերվայ ժամի 3-ին յայտնվեց ընտրութեան հետեւանքը. մի առ մի թւել ընտրված 15 պատգամաւորների անունները աւելորդ ենք համարում. այսքանը կասենք միայն, որ հին հոգաբարձուներից միայն մէկը ընտրվեց պատգամաւոր։ Ընտրողական թերթիկներից մէկի վրա գրված էր. «ցանկալի էր նախ հներից հաշիւ պահանջել և ապա նորերին ընտրել։»

Պէտք է նկատել, որ ընտրութեան համար ծխականները նախապատրաստված էին և մի քանի օր առաջ մի ցուցակ արդէն շրջում էր ընտրողների մէջ, մի բան, որ առաջին անգամն է նկատվում այստեղ։ Ցաւալի է սակայն, որ ընտրողական պայքարը զուտ անձնական բնաւորութիւն ունէր։ Պատգամաւորների մեծամասնութիւնը, ինչպէս պնդում են, այժմեան հոգաբարձուներից ոչ մէկին ընտրելու մտադրութիւն չունի։ Տարօրինակ որոշումն, կարծէք հին հոգաբարձուների մէջ արժանաւոր մարդիկ չեն կարող լինել։

Վերջացնելով մեր խօսքը պատգամաւորական ընտրութեան մասին, պէտք է այստեղ արձանագրենք այն ուրախալի երևոյթը, որ Ղզլարի պէս գաւառական քաղաքում ժողովուրդը գոնէ դպրոցական գործերով սկսում է հետաքրքրվել, ապա թէ ոչ միւս հասարակական, հաշուետուութեան և այլ ժողովները երբէք առաջին անգամները չեն կայանում. այս կողմից, յիրաւի, դատապարտելի անտարբերութիւն է տիրում այստեղ։ Շատ փաստերից մէկը։ Անցեալ անգամները տեղիս եկեղեցիներից մէկի երէցփոխը հաշիւ տալու համար մի քանի օր առաջ ծանուցել էր ծխականներին, որ նշանակած օրը հաշուետուութիւն կը լինի. ինչ էք կարծում, ծխականներից միայն հինգ-վեց մարդիկ էին եկել և հաշուետուութիւնը տեղի չունեցաւ։ Երկրորդ անգամ հազիւ հազ փոքր բազմութիւն էր հաւաքվել և հաշիւը կարդացվեց ու առանց հաշուատեսներին յանձնելու՝ անմիջապէս հաստատվեց։ Ի դէպ նկատենք, որ հաշուետեսներ ընտրելու մասին ժողովում ոչ մի խօսք չեղաւ։

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մոսկվա, մարտի 28-ին

Խնդրեմ թոյլ տաք ձեր լրագրի միջոցով յայտնել իմ խորին շնորհակալութիւնը բոլոր հիմնարկութիւններին, խմբագրութիւններին, սրբազան հայրերին և ընդհանրապէս ամենքին, որոնք պատւեցին իմ հանգուցեալ ամուսնու՝ պրօֆէսոր Ներսէս Ներսէսեանի յիշատակը՝ յարգանքի ցոյցերով և ցաւակցական հեռագիրներով։

Խնդրում եմ միւս հայ թերթերի խմբագրութիւններին արտատպել այս երկտողը։

Ս. Ներսէսեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Շուշի, մարտի 27-ին

Կան թերթեր, ինչպէս և անհատներ, որոնց հետ բանակռուելը ոչ միայն ապարդիւն է, այլ և ստորացնող. անամօթութեան դժուար է լուրջ խօսքեր հակադրել։ Ի՞նչ կարող էք անել, եթէ մի պաշտօնական մարմին, օրինակ Էջմիածնի Ուսումնական խորհուրդը, յանձին իր նախագահի և կաթողիկոսի անձնական քարտուղարի, կաթողիկոսի հրամանով, պաշտօնապէս հերքում է յայտնի թերթում լոյս տեսած մի շարք ստութիւններ և յայտնում, որ Ուսումնական խորհուրդը նշանակված է կաթողիկոսից և գործում է նրա հաճութեամբ։ Այդ հերքմանը որոշ թերթի խմբագրութիւնը պատասխանում է. «ապա ուղարկեցէք կաթողիկոսի կոնդակը մեր խմբագրութիւնը, որ մենք ստուգենք՝ ճիշդ էք ասում, թէ ոչ»։ Դա մի այնպիսի յանդուգն անամօթութիւն է, որից կը սառէր նոյն իսկ Շչեդրինի Իւդուշկան («Господа Головлевы»)։

Այդ այդպէս լինելով հանդերձ, տարաբաղդաբար, դեռ կան մեզ մօտ մարդիկ, որոնք չեն կարող երկար տարիների քստմնելի փաստերից յետոյ անգամ վճռողական քայլ անել և մի անգամ ընդ միշտ զզուանքով մի կողմ շպրտել այդպիսի մի թերթ. դեռ կան, կրկնում ենք, միամիտներ, որոնք չեն կարող համոզվել, որ հայ Իւդուշկաներից մեր այն հաստատութիւնները և գործիչները, որոնք նրանց «ազգասիրական» մաստերին չեն համապատասխան՝ ենթարկվում են զրպարտութիւններին և անկումից ցեխոտվելու։ Այդպիսի հաստատութիւններիցն են, օրինակ, մեր Բարեգործական և Հրատարակչական ընկերութիւնները այն օրից, երբ նրանցից վռնդվեցին Իւդուշկաները և դրանց ընկերները։ Հիմա դատեցէք մի նոր փաստով։

Մարտի 13 և 20-ին կայացաւ Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի ընդհանուր ժողովը։

Առաջին ժողովում ընտրվեցին վարչութեան պաշտօնական անձեր և 1893 թւի հաշիւները քննելու համար՝ վերաստուգող յանձնաժողովի անդամներ։ Ընտրվածներից և ոչ մինը Իւդուշկաների համակրանքը չէ վայելում։ Երկրորդ ժողովում, որ կայացաւ մարտի 20-ին, կարդացվեց վերաստուգող յանձնաժողովի զեկուցագիրը 1893 թւի հաշիւների քննութեան մասին։ Ժողովը ամենահանդիսաւոր տրամադրութեամբ լսեց զեկուցումը և միաձայն հաստատեց 1893 թւի հաշիւը։ Ապա կարդացվեցին նոյն վերաստուգող յանձնաժողովի երկու առաջարկութիւնները, որ մինչև անգամ հասարակ վիճաբանութեան նիւթ չը դարձան և միաձայն ընդունվեցին։ Այս երկու ժողովներով վերջացան տեղական ընդհանուր ժողովների պարապմունքները և անդամները ամենախաղաղ տրամադրութեան տակ, ինչպէս ներկայ էին ժողովներին, այնպէս էլ հեռացան իրանց տները։

Այդ օր ցերեկով կատարված եղելութիւնը տխրահռչակ թերթում արձանագրվում է հետևեալ կարճ, բայց մոլորեցուցիչ ձևով. «Շուշի.— Մարտի 20-ին Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի ընդհանուր ժողովն էր, որ աղմկալի լինելով, ցրվեցաւ...» (կէտեր բնագրում)։ Ուրեմն դուրս է գալիս, որ ժողովը այնքան աղմկալի է եղել, որ անդամները ցրվել են, առանց ժողովի պարապմունքները վերջացնելու։ Սակայն մինչև անգամ եթէ անցեալ տարւայ աղմուկը կրկնվէր, որի պատճառն էր այդ թերթի ոչ պակաս հռչակ ունեցող բարոյախօս-կրիտիկոս Յ. Ճաղարբէգեան, այնու ամենայնիւ հարկ չէր լինի «ցրվելու», ոչ էլ «աղմկելու». դա վայել է այն կագալային հիմնարկութիւններին, որոնց այնպէս սիրում են մեր Իւդուշկաները։

Ի վերջոյ հարկ եմ համարում աւելացնել, որ ես ստիպված էի հերքել, քանի որ անդամներից շատերը, վրդովված այդ վերին աստիճանի տգեղ վարմունքից, դիմում էին ինձ՝ պահանջելով այդ անել։

Նախագահ տեղական ընդհանուր ժողովների՝

Լևոն Սարգսեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Շուշի, մարտի 15-ին

«Մշակի» այս տարւայ № 18-ի մէջ պ. Լէօն, խօսելով Ղարաբաղի վանքական կալուածների արդիւնքի մասին, ի միջի այլոց, ասում է թէ՝ արդիւնքները խորասուզվում են անյատակ խորութեան մէջ, մարդկային գրպանում և այլն։

Թողնելով պ. Լէօի յօդուածի միւս կէտերին պատասխանելու նրանց, որոնց վերաբերում է և որոնց իշխանութեան ու կառավարութեան տակ եղել են առաջ վանքական կալուածները, կօնսիստորիայս պարտք է համարում իր կողմից յայտնել մամուլի միջոցով, 1) որ սկսած այն օրից (1889 թ. մայիս), երբ սրբազան սինոդի հրամանով կալուածներն անցան հոգևոր իշխանութեան ձեռքը՝ կօնսիստորիայս առանձին ժապաւինած մատեան պահելով կալուածական արդիւնքների համար՝ բոլոր ստացած արդիւնքը և դուրս եկած ծախսը, կօնսիստորիայի կազմած առանձին-առանձին օրագրութիւններով, արձանագրել է մատեանի մէջ։ Ոչ մի զեղծում մուտքի և ծախսի օրինաւորութեան մէջ մուտք չէ գործած, լաւ իմանալով որ կօնսիստորիան պաշտօնական հիմնարկութիւն է և մի կոպէկի զեղծումը սպառնում է յանցաւորին քրէական մեծ պատժի ենթարկել։ Զեղծումներ կարող են լինել մասնաւոր մարդկանց ձեռքով, իսկ որտեղ օրինաւոր ժողով, խորհուրդ և արձանագրութիւն է լինում թէկուզ մի կոպէկի համար, այնտեղ անհաւատարմութիւն և զեղծում տեղի ունենալ չէ կարող։

2) Արդարև նախկին կառավարիչների օրով կօնսիստորիայի վրա կալուածական պարտք բարդվեց մօտաւորապէս 1100 րուբլի, բայց այժմեան կառավարիչ Միքայէլ Սարումեանցը 1893 թւականին 3696 րուբլի 84 կոպէկ մինչև այսօր չը տեսնված մուտք ցոյց տալով՝ կօնսիստորիայս կարողացաւ այրեաց և որբոց գանձարանի 400 րուբլի պարտքը տալ և վանքերի միաբաններն ու կալուածների ընթացիկ ծախսերը հոգալուց յետոյ՝ առ 1-ն յունվարի 1894-ամի 720 րուբլի 26 կոպէկ առձեռն գումար ունենալ, որով եթէ վճարվի վիճակի 700 րուբլի պարտքը, կալուածական պարտք չի ունենայ կօնսիստորիայս։ Այսպէս, Սարումեանցի օրով կալուածների արդիւնքները կանօնաւորապէս ստանալով՝ կօնսիստորիայս յոյս ունի, որ վանքերը պատշաճաւոր դրութեան վերածելուց յետոյ՝ կօգնի աւելացած արդիւնքով և թեմական դպրոցին։

3) Նախկին կառավարիչներից Բ. Իւզբաշեան, ինչպէս կօնսիստորիայիս գործերից երևում է, անհաւատարմութիւն է ցոյց տուել և այսօր իսկ նրա մօտ գտնվում է կալուածական գումար, որի համար, ինչպէս և նրա միւս զեղծումների համար, կօնսիստորիայս տեղեկութիւններ է հաւաքում նրա դէմ դատ վարելու և

4) Պ. Լէօն յիշում է, որ կալուածները հոգաբարձութեան ձեռքին եղած ժամանակ բոլոր ծախսերը դուրս գալով «աւելանում էին մի քանի հարիւր րուբլիներ, որոնք դպրոցի բաժինն էին դառնում»։ Կօնսիստորիայս թողնելով հոգաբարձութեան՝ պ. Լէօի բերած այս խօսքերի դէմ պատասխանելու և բացատրելու, թէ 30 տարւայ ընթացքում դպրոցը կալուածներից ինչքան մուտք է ունեցել, ինչքան է ծախսել և որքան զուտ արդիւնք է մնացել դպրոցի օգտին, (կօնսիստորիայի քաղած հաշուից երևում է, որ 30 տարւայ ընթացքում դպրոցը բոլոր ծախսը հանելուց յետոյ զուտ արդիւնք է ունեցել կալուածներից 316 րուբլի 40 կոպէկ) իր կողմից աւելորդ չէ համարում յիշել, որ ինչպէս կօնսիստորիայիս 1876 թւի № 62 գործից երևում է, կալուածների պաշտպան երդուեալ հաւատարմատար Ս. Ահարօնեանցին կօնսիստորիայս փոխարինաբար ի հաշիւ դպրոցի կամ կալուածներից ստանալիք արդիւնքի տուել է 2911 րուբլի $4^1/_2$ կոպէկ, սակայն մինչև այսօր չէ ստացել հոգաբարձութիւնից, որը միշտ տրտունջ է յայտնել թէ կալուածներից մինչև այսօր այդպիսի մի գումար չէ ստացվել, որ կօնսիստորիայի պարտքը տանք։ Այս փաստից երևում է, թէ որքան ճշմարտութիւն է կրում իր մէջ պ. Լէօի յօդուածն ընդհանրապէս և վերը յիշած «աւելանում էին մի քանի հարիւր րուբլիներ, որոնք դպրոցի բաժինն էին դառնում» բառերը մասնաւորապէս։

Ի վերջ ամենի կօնսիստորիայս առաջարկում է պ. Լէօին մատնացոյց անել մամուլի միջոցով այն զեղծումների վրա, որոնց համար նա ակնարկում է, որպէս զի հոգևոր իշխանութիւնը կարողանայ լոյս ածել կատարված զեղծումները և դուրս բերել կօնսիստորիայիս անյայտ և նրան յայտնի խորասուզված արդիւնքը։

Անդամ կօնսիստորիայի՝ Գ. քահ. Յովհաննիսեան

Ատենադպիր... (չէ կարդացվում)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, ապրիլի 4-ին, լրացաւ ամենայն հայոց կաթողիկոսի ծննդեան 74 տարին։ Ծննդեան տարեդարձի առիթով Վանքի մայր եկեղեցում մաղթանք կատարվեց։

—

Մի նամակով մեզ հաղորդում են հետևեալ տեղեկութիւնը. «Ալաշկերտից եկողները յայտնում են՝ թէ այնտեղի Ղարաքլիսայ գիւղի նշանաւոր հայերը դիմել են Կ. Պօլսի յունաց պատրիարքին յայտնելով, որ ուզում են յունադաւանութիւն ընդունել։ Թէ որքան ճիշդ է այդ լուրը, երաշխաւորել չենք կարող։

—

Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքի կեանքի դէմ արած վերջին փորձի պատճառով, որպէս հաղորդում է «Mémorial Diplomatique» լրագիրը, աւելի էլ խիստ միջոցներ սկսեց գործ դնել թիւրքաց կառավարութիւնը հայ ագիտատօրների վերաբերմամբ։ Թիւրք ժանդարմներին արդէն աջողվեց սպանել նրանցից երկուսին թէ երեքին. միացածները փախան իրանց հալածողներից և այժմ դէպի ապստամբութիւն և կողոպուտներն են դրդում այն տեղերի բնակիչներին, որոնք գտնվում են Կեսարիայի և Անգօրայի մէջ։ Յուզմունքներ եղած տեղը զօրքեր են ուղարկված։

—

Երէկ, ապրիլի 4-ին, Թիֆլիսի դատաստանական պալատը յայտնեց իր վճիռը Կարապետ Մութաֆեանի և Սուրէն Մութաֆեանի գործի համար։ Ինչպէս յայտնի է, Սուրէն Մութաֆեանը 225 հազար րուբլու պահանջ էր յայտնել Կարապետ Մութաֆեանի դէմ, և նահանգական դատարանը վճռել էր յօգուտ Սուրէն Մութաֆեանի։ Դատաստանական պալատը քննելով այդ գործը, քանդեց նահանգական դատարանի վճիռը, մերժեց Սուրէն Մութաֆեանի պահանջը, դնելով նրա վրա դատաստանական բոլոր ծախսերը։

—

Արտասահմանի հայոց լրագիրները վերջին ժամանակներս սկսել են միմեանց դէմ խիստ յարձակումներ գործել, և միմեանց մեղադրել անմաքուր գործերի և դիտումների մէջ։ Մենք զարմանում ենք, թէ ինչպէս այդ լրագիրները զանազան կարևոր հարցեր ունենալով իրանց առաջ և ամեն տեսակ դիւրութիւն՝ զբաղվելու այդ կարևոր հարցերով, իրանց թոյլ են տալիս զբաղվել անձնաւորութիւններով և մանր մունր դէպքերով։

—

Այսօր, երեքշաբթի, ապրիլի 5-ին, արքունական թատրոնում, Բարեգործական ընկերութեան խնդիրքով օրիորդ Պապայեանը տալու է մի կօնցերտ յօգուտ սովեալների։ Մի րոպէ անգամ չենք կասկածում, որ այսօր թատրոնը կատարելապէս լի կը լինի։

—

Հինգշաբթի, ապրիլի 7-ին, արքունական թատրոնում տրվելու է մի ներկայացում դերասանների և թատրոնասէրների մասնակցութեամբ։ Պէտք է խաղացվի Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացկանները», փոխադրութիւն դերասան Սարդարեանի, և «Օրթաճալու քէֆ» վօդեվիլը։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Բօլգարիայի Ֆիլիպօպօլ քաղաքում այս տարւանից հիմնվել է հայոց ընթերցարան։

—

Յօգուտ Կարսի և Երևանի նահանգի սովեալների՝ մեր խմբագրութեան մէջ մնացած 219 րուբլուց, այսօր, ապրիլի 6-ին ուղարկեցինք Նոր-Բայազէտ, Բարեգործական ընկերութեան ճիւղին 100 րուբլի։ Մեզ մօտ մնաց 119 րուբլի։ Ուրեմն մինչև այժմ ուղարկել ենք ընդամենը 1222 րուբլի։

—

Յօգուտ Գրիգոր Արծրունու արձանի և գրուածքների տպագրութեան ստացանք. 1) Թիֆլիսից, Աւետիս Լեկուեանի միջոցով, 21 րուբլի, հանգանակած հետևեալ անձինքներից. Ե. Պետրոսեան (Կարսում) 2 ր., Ա. Ստեփանեան 3 ր., Յ. Լեկուեան 3 ր., Ա. Մալիեանց 2 ր., Լ. Մալիեանց 1 ր., Ա. Շահ-Պարոնեանց 1 ր., Ս. Գեւորգեանց 1 ր., Ս. Թադէոսեանց 1 ր., Գ. Բոյաճեան 1 ր., Ա. Տէր-Ստեփանեանց 1 ր., Թուրինջ 1 ր., Յ. Սափարեանց 1 ր., Ն. Ս. 1 ր., Ա. Լեկուեան 2 ր., 2) Ստավրօպօլից, Գէորգ Սուքիասեանի միջոցով, 41 րուբլի՝ հանգանակած հետևեալ անձինքներից. Գ. Պակալեանց 5 ր., Տէր Բ. Բէկ-Գիւլեանց 3 ր., Գ. Սուքիասեանց 3 ր., Ա. Լազարեանց 3 ր., Ս. Գասպարեանց 3 ր., տիկին Լ. Նազարեանց 2 ր., տիկին Ս. Շմաւթեանց 2 ր., տիկին Կ. Ասլանեանց 2 ր., տիկին Կ. Ջօլօտարեանց 1 ր., օրիորդ Շ. Դուվլեթեանց 2 ր., օրիորդ Հ. Նազարեանց 1 ր., օրիորդ Կ. Բաբայեանց 1 ր., Յ. Գուլաբեանց 2 ր., Ա. Շահնազարեանց 2 ր., Գ. Սէֆերեանց 2 ր., Յ. Մուրադեանց 2 ր., Ա. Բաբայեանց 1 ր., Լ. Շմաւթեանց 1 ր., Կ. Ղազեանց 1 ր., Յ. Փանոսեանց 1 ր., Ա. Դաւթեանց 1 ր.։ 3) Բալախանից, Եփրեմ Մէլիք-Ստեփանեանի միջոցով 27 րուբլի, որ հանգանակել է ինժեներ Սմբատ Տէր-Գրիգորեան, Թումայեանի նաւթային հանքերի ծառայողներից և բանւորներից։ Նուիրատուներն են՝ Ս. Տէր Գրիգորեան 5 ր., Ե. Մէլիք-Ստեփանեանց 2 ր., Խ. Տէր-Աստուածատուրեանց 1 ր., Ի. Միրզաբէգեանց 1 ր., Ա. Բուրչիեանց 1 ր., Յ. Բաղդասարեանց 1 ր., Հ. Արուշանեանց 1 ր., Ս. Բալասանեանց 1 ր., Ա. Աթալեանց 1 ր., Ս. Սարուխանեանց 1 ր., Ա. Տէր-Յակովբեանց 1 ր., Ի. Մ. Ղազեանց 1 ր., Ա. Աւանէսեանց 1 ր., Հ. Յովհաննիսեանց 1 ր., Ա. Ջաբարեանց 1 ր., Կ. Միքայէլեանց 50 կ., Մ. Գասպարեանց 50 կ., Կ. Յովհաննիսեանց 50 կ., Մ. Սարգսեանց 50 կ., Ա. Խաչատրեանց 50 կ., Գ. Բէգլարեանց 50 կ., Խ. Աթամալեանց 50 կ., Յ. Թունիեանց 50 կ., Գ. Վարդանեանց 50 կ., Գ. Սարգսեան Բաբաեանց 50 կ., Իբրահիմ Ջհանգիրով

(մահմեդական) 50 կ., Ս. Բալասանեանց 50 կ., Ց. Աճեմեանց 50 կ., Թ. Ղահրամանեանց 50 կ.։ Ուրեմն նախկին 2880 րուբլի 66 կոպէկի հետ այժմ ունենք 2969 րուբլի 66 կոպէկ։

—

Մեզ հաղորդում են, որ կաղզւանի շրջակայ գիւղերումն էլ, հացի թանգութեան պատճառով՝ գիւղացիները նեղ դրութեան մէջ են։ Մեր թղթակիցներից մէկը սրտաճմլիկ դէպքեր է նկարագրում։ Ինչպէս երեւում է, Կարսի հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը և կոմիտեը կաղզւանի կողմի գիւղերին օգնութեան չեն գալիս։ Թող Բարեգործական ընկերութեան Կաղզւանի տեղական ճիւղի վարչութիւնը չտապի հաղորդել մեր խմբագրութեան՝ թէ արդեօք կարող է յանձն առնել օգնելու շրջակայ գիւղացիներին և մեր խմբագրութիւնը՝ յօգուտ սովեալների հաւաքվող գումարի մի մասը անմիջապէս կուղարկի այդ ճիւղին։

—

Մեզ խնդրում են տպագրել հետեւեալ նկատողութիւնը. «Ապրիլի 3-ին Թիֆլիսի Ջգրաշէն եկեղեցում երեցփոխի ընտրութիւն էր։ Համարեա միաձայն երեցփոխ ընտրվեց երիտասարդ Կարալեան։ Անկարելի էր ներկայ լինել այդ ընտրութեան և չը զարմանալ Նախագահող քահանայ տէր-Գիւտ Աղանեանի արարքների վրա։ Նախ այդ ինչ սովորութիւն է, որ դեռ ընտրութիւնը չը կատարած, դեռ քուէարկութեան հետեւանքը չիմացած՝ ստիպում են ծխականներին ստորագրել արձանագրութիւնը։ Վերջապէս վերջ պէտք տալ այդ նախաչրհեղեղեան ձեւերին։ Եւ երբ ծխականներից մէկը բողոքեց այդ անկանոնութեան դէմ, Նախագահող քահանան, փոխանակ անելու այն՝ ինչ կանօնն է պահանջում, և փոխանակ աւելի մեղմացնելու ծխականների յուզմունքը, նա իրան թոյլ տուեց ասել հետեւեալ խօսքերը. «պարոններ՝ լռեցրէք դրան»։ Նախագահի այդ խօսքերը աւելի գրգռեցին կրքերը և հազիւ հազ սկանդալ չեղաւ։ Նախագահը կատարեալ իրաւունք ունի զրկելու ժողովականին ձայնի իրաւունքից, նոյն իսկ հեռացնելու դահլիճից, բայց դիմել ժողովին և ասել՝ «լռեցրէք այդ պարոնին», կը նշանակի գրգռել կրքերը և սկանդալների առիթ տալ։ Մենք յոյս ունենք, որ դա վերջինը կը լինի, և ում պարտքն է, նա կը չտապի սանձահարել այդ տեսակ աններելի վարմունքը, դժգոհութիւնների առիթ չը տալու համար»։

—

Բարեգործական ընկերութեան Երևանի ճիւղի վարչութիւնը խնդրում է մեզ տպագրել հետեւեալը. «Վարչութիւնս ստացաւ խմբագրութեանդ մարտի 15-ին ուղարկած 100 րուբլին, հանգանակված յօգուտ Երևանի գաւառի և Դարաչիչագի սովեալների («Մշակ» № 30). ստացաւ նոյնպէս մարտի 22-ին ուղարկած 100 րուբլին («Մըշակ» № 33)։ Հաղորդելով դրա մասին յարգելի խմբագրութեանդ, վարչութիւնս բարոյական պարտք է համարում յայտնել իր խորին շնորհակալութիւնը խմբագրութեանդ և այն բոլոր անձանց, որոնք զգում են բոլէի ծանրութիւնը և իրանց օգնութեամբ իրաւունք են տալիս կարծել, որ հայ հասարակութեան մէջ քնած չէ պարտաճանաչութեան զգացմունքը, իսկ պարտաճանաչութեան զգացմունքը գրաւական է ապագայում աւելի զգայուն օգնութեան, որին այնքան կարօտ է նահանգիս հայ ժողովուրդը»։

—

Կովկասեան Բժշկական ընկերութեան վերջին նիստում միաձայն ընտրվեցին ընկերութեան պատուաւոր անդամներ՝ ամենայն հայոց կաթողիկոսը, ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Եանօվսկի, Միւնխէնի գիտնական Ցիմսէն և Վիէննայի պրոֆէսոր Ալբէրտ։

—

Ռուսաստանի համալսարաններից միայն Հէլսինգֆօրսի համալսարանն է, որ թոյլ է տալիս կանանց՝ դասախօսութիւններ լսել։ Այդ համալսարանում այժմ կան 56 ուսանողուհիներ, որոնցից 25-ը պատմական — փիլիսոփայական բաժնումն են, 24 ֆիզիկօ-մաթեմաթիկական, 4 բժշկական և 3 իրաւաբանական։ Ուսանողուհիներից ամենամեծը 37 տարեկան է, ամենափոքրը 19 տարեկան։

—

Լրագրութեան գրաքննիչներին արժանաւոր նշանակութիւն տալով, Սիբիրի նահանգապետներից մէկը հրամայել է ոստիկանապետներին և ուրիչ ծառայողներին մի կամ երկու տարի պահել տեղական լրագիրների այն համարները, որոնց մէջ նկատողութիւններ կան նահանգի մասին և պատրաստ լինել անհրաժեշտ բացատրութիւններ տալու։

—

Մէչէդից, ապրիլի 2-ին «Кавказъ» լրագրին հեռագրում են հետեւեալը. «Մէչէդում ապստամբութիւն է։ Հացի թանգութիւն է. դժգոհութիւն կայ Խօրասանի կառավարչի դէմ։ Խանութները փակված են. փուռերը ջարդում են, ծախու հաց չը կայ։ Կառավարիչը փակվել է. զօրքերը ոչինչ չեն անում»։

—

Բամբակացանութեան զարգացման նպաստելու նպատակով, ինչպէս լսել է «Нов. Обозр.» լրագիրը, հիմնվում է երեք փորձնական կայարան,—մէկը Երևանի մօտ, միւսը Քութայիսի մօտ, իսկ երրորդը Կարայազում։

—

Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան բակում, ապրիլի 1-ին առաւօտեան, հողը իջել է՝ կազմելով մի փոս, երկու սաժէն տրամագծով։ Փոսի երկու կողմից երեւում են այրեր, որոնք հետեւանք են ստորերկրեայ ջրերի հոսանքի։ Ասում են, որ առաջ այդտեղ ձորի յատակ է եղել, որ լցրել են հողով։

—

Խնայողական դրամարկղների գաղափարը տարածելու համար ֆինանսների մինիստրութիւնը տպել է նրանց հիմնարկութեան ծրագրի մասին մի բրօշիւր՝ մի քանի միլիօն օրինակ, որ պէտք է տարածվի ամեն տեղ։

—

ՍՏԱՎՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 8-ին վախճանված Ց. Խանեանցը կտակել է՝ գերեզմանոցի հին խարխուլ եկեղեցուն 4,500 ր., որ քանդեն և նորից շինեն. 300 ր. երկսեռ ուսումնարաններին և 200 ր. իր ծննդավայրի—Հին-Նախիջևանի եկեղեցուն։ Պէտք է ասած, որ այս համարեա առաջին օրինակն է, որ այստեղի հարուստները իրանց մեծ կարողութիւնից մասն ու բաժին են հանում իրանց ազգատիկ ուսումնարանին, որը մինչև հիմա պահվել է մուրացկանութեամբ։ Ամենքը իրանց յոյսը դրել են յայտնի հարուստ Մ. Պապօվի վրա, որ նա իր խոստացած տնով վերջապէս կապահովացնի ուսումնարանը։»

—

ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ մեզ գրում են. «Սինօդի ծառայողները որոշեցին իրանց ամսական ռոճիկներից մասըն հանել սովեալների և գաղթականների օգտին մինչև նոր հունձի ժամանակը»։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Եղբայրներ Նիկիտինի ցիրկը ֆուրոր է անում. ամեն գիշեր ասեղ գցելու տեղ չէ լինում ցիրկում. միջին թւով ամեն մի ներկայացման 1000—1500 րուբլի մուտք է ունենում և անվաճառ տոմսակներ չեն մնում։ Այդ աջողութիւնը չեն վայելում Ռօբերտ Լենցի ներկայացումները. Նրա ճարպիկութեամբ կատարած ֆօկուսները շատ մարդիկ չեն գրաւում»։

—

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻ գաւառից «Кавказъ» լրագրին գրում են. «Մեր գաւառի շրջանում գիւղական բնակիչները ուտելիքի մեծ պակասութիւն են զգում, այնպէս որ մի քանի անձինք չաբաթներով հացի կտորի երես չեն տեսնում և խումբ-խումբ, մատաղ երեխաների հետ շրջում են ողորմութիւն խնդրելու, մի բան, որ առաջ երբէք չէ եղել։ Առհասարակ կարիքը օրից օր մեծանում է. ցորենադաց ջրաղացները բոլորովին կանգնել են, որովհետև ոչ ոք ցորեն չունի և աղալու բան չը կայ։ Ուտելեղէնների պակասութիւնից բնակիչներին մեծ վտանգ է սպառնում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԻՍՄԱՐԿԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԸ

—

Բիսմարկի ծննդեան տօնը, ապրիլի 1-ին (նոր տոմարով) դեռ ևս շարունակում է զբաղեցնել շատերին Գերմանիայում։ Այն գերմանացիների թիւը, որոնք Բիսմարկի անունը լսելիս աննկարագրելի կերպով ոգևորվում են, ոչ թէ հարիւր հազարների, այլ միլիօնների է հասնում և, ի հարկէ, այդ օրը տօնվում է աւելի մեծ փայլով և շքեղութեամբ, քան կայսրի ծննդեան օրը։ Արդէն տօնախմբութիւնից մէկ օր առաջ, մի քանի հազար հարեւան բնակիչներ և ուրիշ տեղերից եկած հիւրեր պատուեցին Բիսմարկին ֆակէլցուգով և երգեցողութեամբ, որին մասնակցում էին երաժշտական վեց խմբեր։ Բերլինում նոյն օրը հանդիսաւոր ժողով կայացաւ Բիսմարկեան ընկերութեան մէջ, որին, կանոնադրութեան զօրութեամբ, կարող են մասնակցել Բիսմարկին յարգող՝ քաղաքական բոլոր կուսակցութիւններին պատկանող անձինք։ Երկու հազարից աւելի մարդիկ հաւաքված էին զարդարված դահլիճում, ուր ահագին բարձրութեան վրա՝ դրօշակների և նշանակների մէջտեղ դրված էր հերոսի կիսարձանը՝ դափնեայ պսակով գլխին։ Այնտեղ երգվում էին ազգասիրական երգեր, հռետօրները գովասանական ճառեր էին արտասանում երկաթէ կանցլէրի հասցէին, կենացներ էին առաջարկում, և հասարակութիւնը «hoch» էր կանչում։

Ֆրիդրիխսրուէում ապրիլի առաջին օրը այնպիսի մի շքեղութեամբ տօնվեց, ինչպէս երբէք չէ եղել։ Բիսմարկին ուղարկել են բազմաթիւ ընծաներ՝ ծաղիկներ, պատկերներ, գինի, լիկեօրներ, շնորհաւորութիւններ պրօզայով և ոտանաւորներով և այլն։ Բազմաթիւ պատգամաւորութիւնները, որպէս և նախկին տարիները, ողջունեցին իշխանին ճառերով։ Տիկինները մատուցին նրան փունջեր, ողջունեցին նրան ճառերով, ոտանաւորներով և համբուրում էին նրա ձեռքը։ Այս անգամ լրացաւ Բիսմարկի ութսուն ինն տարին. նա համարեա վեց տարով փոքր է Գլադստօնից։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Բերլինից հեռագրում են, թէ Վիլհէլմ կայսրը հաւանութիւն է տուել, որ իշխան Բիսմարկին արձան կանգնեցնվի Նոր Բէյխստագի արեւմտեան գլխաւոր մուտքի մօտ։

—Պարիզից հեռագրում են, որ Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ համաձայնութիւն կայացաւ անարխիզմը ջնջելու միջոցների վերաբերմամբ։

—Ունգարիայի մայրաքաղաքում մի մասնաժողով կազմվեց Կօշուտի յիշատակը յաւերժացնելու՝ մի արձան կանգնեցնելով նրան։ Մասնաժողովը արդէն հրաւէր կարդաց ունգարական ազգին։

—Բրօուն-Սէկարի թաղումը կատարվեց չորեքշաբթի, ապրիլի 3-ին (նոր տոմարով), առանց զինւորական պատիւների, առանց ճառերի, և առանց որ և է արտաքին փայլի,—այդպէս էր հանգուցեալի կամքը։ Հռչակաւոր ֆիզիօլօգը, ինչպէս երեւում է, մեռաւ վշտից իր կնոջ համար, որին ջերմ կերպով սիրում էր, և որը նորերս վախճանվեց։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իտալացի միլիօնատէր, Գարիբալդիի ընկեր գնդապետ և երեսփոխան Ֆացցարին հիմնել է ներկայումս Իտալիայում մի գաղթականութիւն կոմս Լեվ Տօլստոյի իդէալով։ Ֆացցարին, որը մի խոշոր կալուածատէր էր և արդիւնաբերող, մի առժամանակ Վիկտոր Էմմանուէլ թագաւորի և Լեոն XIII պապի բարեկամը և անկեղծ հայրենասէր, որը միշտ աշխատում էր հաշտութիւն առաջ բերել պապի և իտալական ժողովրդի մէջ, յանկարծ իր 54 տարեկան հասակում վճռում է առանձնանալ և ապրել իբրև «հողագործ և ձկնորս»։ Ադրիական ծովի մի եզերքում նա հիմնել է մի տօլստոյական գաղթականութիւն։ Նա մշակել է 13 յօդուածներից բաղկացած կանոնադրութիւն այդ գաղթականութեան համար։ Ամեն մի անդամ պարտաւոր է հրաժարվել անձնական գոյքից. որ և է ընթերցանութիւն արգելվում է. լրագիր, գրքեր, նամակներ, հեռագիրներ չը պէտք է մտնեն գաղթականութեան մէջ. նոյն իսկ երեխաներին գրել կարդալ սովորեցնելը արգելվում է։ Բոլոր աշխատութիւնները կատարվում են ընդհանրութեամբ, բայց ընտանիքները ապրում են առանձին խրճիթների մէջ։ Անձնական սեփականութիւն չը կայ, ինչպէս և որ և է իշխանութիւն, միայն ամեն տարի գաղտնի քուէարկութեամբ (սպիտակ և սև քարերով) ընտրվում է մի առանձին «խորհրդական»։ Կաթօլիկ քահանան ամեն կիրակի պէտք է պատարագ անի և յայտնի, թէ ինչ օրէնքներ պիտի պահպանել։ Ոչ մի պատիժ չէ սահմանվում, միայն անարժան անդամները արտաքսվում են։ Աշխատութիւնները սկսվում են վաղ առաւօտեան, իսկ երբ մթնում է, բոլորը գնում են քնելու, որովհետև ճրագ վառելը արգելվում է։

Երևի այդպիսի գաղթականութիւնը կրօնական տեսակէտից ցանկալի է, քանի որ Լեոն XIII պապը իր օրհնութիւնն է տուել։ Տեսնենք որքան ժամանակ կը տևի այդ գաղթականութիւնը։

*
* *

Այս օրերս դատաստանական պրիստավը, Պօլօցկի հաշտարար դատաւորների համաժողովի ժամանակ, ծախում էր Բասսով անունով մէկի կայքը, որը առաջ նկարչութեան ուսուցիչ էր եղած կադէտների դպրոցներում։ Վաճառվող առարկաների թւում կար և մի արկղիկ, որը ոչ ոք չէր ուզում գնել։ Մի տիկին, հաւանելով արկղիկի խուփի նկարները, տալիս էր 2 րուբլի, բայց այնտեղ ներկայ եղող նրա ծանօթները հաւատացրին նրան, որ արկղիկը 50 կոպէկից աւելի չարժէ։ Եւ որովհետև արկղիկը չը ծախվեց, այդ պատճառով դատաստանական պրիստավը տարաւ իր տուն, ուր արկղիկն ընկաւ երեխաների ձեռքը։ Երեխաները, խաղացնելով արկղիկը, յանկարծ տեսան, որ նա երկու յատակ ունի, որի տակ թագցրած էր 24,000 ր. արժողութիւն ունեցող տոկոսաբեր թղթերի մի կապոց։ Դատաստանական պրիստավը իր գիւտի մասին իմաց տուեց իշխանութեանը։

*
* *

Այս տարի Միւնխէնում խուլ ու մունջ նկարիչների դաշնակցութեան ընկերութիւնը միջազգային ցուցահանդէս է կազմում։ Նրա նպատակն է մէկ տեղ ժողովել և հասարակութեան դատաստանին ներկայացնել խուլ ու մունջերի գեղարուեստական գործերը և դրա հետ միասին նպաստել մարդուս ամենամեծ բարիքներից զրկված դժբախտ նկարիչների ուսուցման կազմակերպութեանը։ Ցուցահանդէս կազմելու համար կարգադրիչ մասնաժողովը դիմում է բոլոր խուլ ու մունջ նկարիչներին՝ առաջարկելով յայտնել իրանց ցանկութիւնը՝ մասնակցելու այդ բարերար ձեռնարկութեանը։ Ցուցահանդիսում ընդունված են կենդանի և մեռած խուլ ու մունջերի բոլոր նկարները։ Մանրամասն պրօգրամ իր ժամանակին կուղարկվի բոլոր հետաքրքրվողներին։

*
* *

Ռ ո ւ ս ո ւ ց չ ի վ ա ր կ ը։—Անծանօթ երիտասարդը մտնում է իշխանուհու մօտ։

—Ի՞նչ էք կամենում, լինում է հարցը խրոխտ ձայնով։

—Դանդատ ունեմ, պատասխանում է եկւորը կանգնած։

—Ռուսուցիչ էք։

—Ոչ։

—Ուրեմն նստեցէք։

*
* *

Լօնդօնում ներկայումս անձնասպանութիւնների և ապահարզանների մի կատարեալ տարափոխիկ հիւանդութիւն է տիրում, և դատարանները ծանրաբեռնված են այդ տեսակ զանազան գործերով։

*
* *

Լէյպցիգի պրօֆէսոր Ռուդօլֆ Քալբը իր կարդացած դասախօսութեան մէջ, «տիեզերքի ծագման և վախճանի մասին», յայտնում է, որ մեր երկրին մեծ վտանգ է սպառնում (?) այն գիսաւոր աստղի կողմից, որ 1866 թւին գտնվել է և որը իբրև մի յեղափոխական, պտտվում է ամբողջ տիեզերքում, չենթարկվելով որ և է օրէնքի։ Եւ ահա 1899 թւին այդ գիսաւորը երեւալու է և պէտք է ընդհարում ունենայ երկրի հետ, և այդ կը լինի աշխարհիս վախճանը։ Այդ օրը, Քալբի հաշւով, 1899 թւի Նոյեմբերի 13-ն է և կը տևի մօտ 50 ժամ։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԱԼԵՐՄՕ, 1 ապրիլի։ Զինւորական դատարանում սկսվեց պատգամաւոր Դէֆէլիչէ, Ջիուֆրիդա և նրանց համախոհների գործին վերաբերեալ հարցափորձը։ Դէֆէլիչէ բողոքեց սօցիալիստական կուսակցութեան կողմից իր վրա բարձած մեղադրանքների դէմ, որ իբր թէ ինքն մտադրութիւն է ունեցել զիջանել Անգլիային Սիցիլիան, իսկ Ռուսաստանին—սիցիլիական մէկ կամ մի քանի նաւահանգիստները։

ԼՕՆԴՕՆ, 1 ապրիլի։ Համայնքների ժողովում Հարկօրտ յայտնեց, որ կառավարութիւնը վճռել է կանօնաւոր վարչութիւն հաստատել Ուգանդում և Ուգանդան դնել բրիտանական հովանաւորութեան տակ։ Ապա Հարկօրտ հաղորդեց, որ Բ. Դրան կողմից ուղարկված յանձնաժողովը՝ Թիւրքաց Հայաստան գալուն պէս, դաւադրութեան մէջ մեղադրվող կալանաւորված հայերից մի քանիսին ազատեց. բանտարկութեան են դատապարտված 17, իսկ մահվան պատժին՝ 15 հայեր։ Բ. Դուռը խոստացաւ մինչև դատավճռի հաստատելը նրա չարժառիթը խնամքով ստուգել Կ. Պօլսում։

ՊԱՐԻԶ, 1 ապրիլի։ Օբէրվիլիէի շրջականերում գտնված է հողի մէջ թաղված պայթող նիւթերի պահեստ։ Գտնված են մէկ դիւժին արկղիկներ քիմիական նիւթերով, երկու կիլօգրամ կանաչ վառօդ, 10 կիլօգրամ դինամիտ, մեխեր և կատարելապէս պատրաստ ռումբ à renversement։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 ապրիլի։ Ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ, «Югъ» լրագրի հրատարակութիւնը դադարեցրած է 8 ամսով։

ՎԻԷՆՆԱ, 2 ապրիլի։ Գերմանական կայսրը ժամանեց այստեղ։ Իր հաւսար գնդի զօրանոցներ-

րում եղած նախաճաշիկի ժամանակ գերմանական կայսրը յայտնեց, որ իր հեծելազօրը չատ բան սովորեց աւստրիականից՝ Վիեննայից մինչև Բերլին կատարած դիստանցիօնական ճանապարհորդութեան ժամանակից և տուեց յաղթողին, կոմս Ստարէնբէրգին, ադամանդներով զարդարուած մի քթախոտ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 ապրիլ։ Երէկ երեկոյեան 10 ժամին արտասահման գնացին՝ Թագաժառանգ Ցեսարեվիչ, Վլադիմիր և Սէրգէյ Ալէքսանդրովիչ Մեծ իշխանները իրանց ամուսիններով և Մեծ իշխան Պաւէլ Ալէքսանդրովիչ։ Նոցա Բարձրութիւնները Կօբուրգ կը գնան, ուր ապրիլ 7-ին տեղի կունենայ Էռնէստ Հէսսէն-Դարմշտադեան մեծ դքսի պսակադրութիւնը Էդինբուրգեան դքսուհու երկրորդ աղջկայ՝ Վիկտօրիայի հետ։

ՎԻԵՆՆԱ, 3 ապրիլ։ Վիլհէլմ կայսրը ճանապարհ ընկաւ դէպի Կարլսրուէ։

ԿԱՅԻՐԷ, 3 ապրիլ։ Ռիազ-փաշայի մինիստրութիւնը այսօր հրաժարական տուեց, որովհետև նա այլ ևս խեդիվի վստահութիւնը չէ վայելում։

ԹԷՀՐԱՆ, 3 ապրիլ։ Երէկ Մէշէդում, հացի թանգութեան պատճառով, տեղի ունեցան անկարգութիւններ, որոնք դեռ չարունակվում են. բազարները փակված են։

ՐԻՕ-ԺԱՆԷՅՐՕ 3 ապրիլ։ Բրազիլիայում յեղափոխութիւնը վերջացած են համարում. ապստամբների առաջնորդ Մէլլօ իր զօրքի մնացորդով անձնատուր եղաւ Ուրագվայում։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Ապրիլ 1-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	93 ր.	20 կ.
Բերլին վրա 100 մարկ — . .	45 ր.	$57^1/_2$ »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	36 »	$92^1/_2$ »
Ոսկի — — արժէ . .	— »	— »
Մաքսային կուպօններ — . .	— »	— »
Արծաթ — — — . .	— »	— »
Բօրսային դիսկօնտ — . .	— »	— »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի .	102 »	50 »
— — — — 2-րդ . .	$102^7/_8$ »	— »
— — — — 3-րդ . .	— »	— »
5% ոսկեայ ռէնտա	160 »	— »
$4^1/_2$ ոսկեայ փոխառութիւն. . .	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	— »	— »
— — — 2-րդ —	101 »	25 »
— — — 3-րդ —	101 »	75 »
— — — 4-րդ —	— »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	243 »	— »
— — երկրորդ —	221 »	— »
Պետական երկաթուղային ռէնտա.	102 »	50 »
$4^1/_2$ ռէնտա	— «	— »
4% ներքին փոխառութեան . .	$95^1/_8$ »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	75 »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.		
Գրաւ. թղթ. — — .	192 »	75 »
$4^1/_2$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	$99^1/_8$ »	— »
$4^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած.		
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	154 »	— »
— — — թղթադ. .	101 »	25 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.		
ընկերութեան օբլիգացիաները.	$101^3/_8$ »	— »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	25 »
Օդէսայի — —	$101^3/_8$ »	— »
Թիֆլիսի — —	98 »	25 »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	98 »	25 »
— — Քութայիսի — .	98 »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԷԼԻՔ-ԱԴԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱԻՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւնների։

Կ. Գ. ՋԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի և ներքային հ.

Դ. Դ. ՌՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխաների և կանանց հ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—$11^1/_2$—$12^1/_2$ ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.

Կին-բժիշկ ՏՈՒՐԲՈՎԻՉ—$12^1/_2$—1 ժ. կանանց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի և միզի ու սեռական օրգանների հ.

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—$7^1/_2$ ժ.

Ի. Ե. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ—7—$7^1/_2$ ականջի, կոկորդի և քթի ու ներքային հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ։

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում միզի, խխի, արեան, կաթի և այլն։

Վճար 50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) դ օպերացիայի համար առանձին։ Հիւանդանոցումը ընդունվում են և ՆԵՐՔՕԹԻԿ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ։ (№ 72)

Երեքշաբթի, ապրիլի 5-ին, Թիֆլիսի ժողովարանում կը լինի

ԿՕՆՑԷՐՏ

ՕՐ. ՊԱՊԱՅԵԱՆԻ

յօգուտ Հայոց Բարեգործական ընկերութեան։ Մանրամասնութիւնները աֆիշաներում։ Սկիզբը ժամի $8^1/_2$։ Տոմսակներ կարելի է ստանալ Ե. Ծատուրեանի խանութում և ժողովարանի շվէյցարի մօտ։ 1—2

Թեմական իշխանութեան հրամանով, առաջիկայ հինգշաբթի, ապրիլի 7-ին, առաւօտեան 12 ժամին, ուսպատարագից յետոյ պէտք է կատարվի ՋՐԿԻՆԵՆՑ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ եկեղեցու երեցփոխանի ընտրութիւնը։ Ուստի սրանով հրաւիրում են նոյն եկեղեցու ծխականներին նշանակեալ օրը շնորհ բերել Ջրկինենց եկեղեցու դպրոցը՝ մասնակցելու ընտրութեան։—Գործակալ եկեղեցեաց Հայոց ս. մ. Թիֆլիսի՝ Գիւտ քահ. Աղանեանց։ 1—1

Շուտով լոյս կը տեսնի

Պ. ՄԱՆՏԵԳԱՑՑԻ

„ՀԻՒԱՆԴ ՍԷՐ“

առողջապահական վէպը

Դիմել՝ Александрополь, учит. Ерванду Налбандянъ (Ե. շ.) (№ 39) 1—4

ԴԵՐՁԱԿ ԱՐՇԱԿ ՄԱԼԻԵԱՆՑ

Նոր ստացած լինելով, ինչպէս Ռուսաստանի, նոյնպէս և ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ կըտորներ, ընդունում է պատուէրներ։ Նոյնպէս ծախվում են կտորներ։

ՊԱՏՈՒԷՐՆԵՐԸ կատարվում են ամենայն ճշդութեամբ։

Հասցէն. Գանօվսկայա փողոց, № 11։

(№ 33) 3—3

ԱՄԵՆԱՅԱՅՏՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ

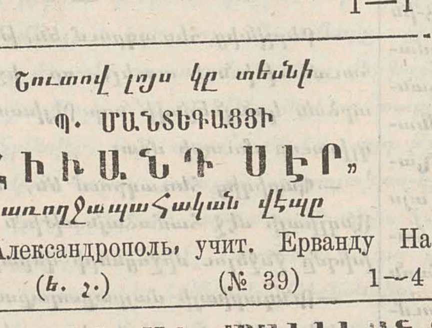

ՌՕՅԱԼՆԵՐ

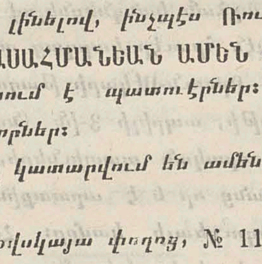

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐՆԵՐ

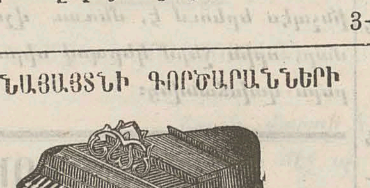

ՖԻՍ-ՀԱՐՄՕՆԻՈՒՄՆԵՐ, ՋՈՒԹԱԿՆԵՐ։ ԿԻԹԱՌՆԵՐ, ՖԼԷՅՏԵՐ, ԿԼԱՐՆԵՏՆԵՐ, ՁԱՅՆԱԽԱԶԵՐ, ԼԱՐԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ, ԵՒ ԱՅԼՆ։

Բոլոր տեսակ գործիքների համար գինը կարելի է վճարել մաս-մաս։

ՆՈՐ-ՊՐԷՅՍԿՈՒՐԱՆՏՆ

ուղարկվում է ձրի։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ ԵՒ ՁԱՅՆԱԽԱԶԵՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ-ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ

ԴԷՊՕ

Բ. Մ. ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ

Մատակարար Կայսերական Երաժշտական Ընկերութեան

Тифлисъ, Музыкальное депо Б. М. Миримaнiана, Дворцовая ул., д. Т. Д. З. Банка.

(№ 35) 2—20

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտարարում է, որ այս տարվայ ապրիլի 12-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, նշանակել է աճուրդ՝ մինչև 450 սաժէն փայտ մատակարարելու համար քաղաքային հիմնարկութիւնների և զօրքերի մի քանի մասերի և Թիֆլիս քաղաքում գտնված վարչութիւնների համար, 1895—1898 թ. ժամանակամիջոցով։

Փայտ մատակարարելու աճուրդ ընդունել ցանկացողները կարող են պայմանները տեսնել վարչութեան գրասենեակում ամեն օր մինչև ցերեկվայ 2 ժամը, բացի կիրակի և տօն օրերից։ (№ 39) 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտնում է հասարակութեան գիտութեանը, որ 1894 թւի ապրիլի 27-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, աճուրդ կը նշանակվի վարձով տալու ՊԱՐՈՄԸ Կուր գետի վրա, Մուխրանսկայա փողոցի և Սաղի մէջ, 1895 թւի յունվարի 1-ից, 3 տարի ժամանակով։ Պայմանները կարելի է տեսնել վարչութեան դիւանատանը ցերեկվայ 10 ժամից մինչև 12 ժամը։

(№ 38) 2—6

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

(Առանց սակարկութեան)

Եղբ. Գուլասպօվների մագազինում և պահեստում, Դվօրցօվայա փողոցի վրա, կալուածական բանկի տան մէջ և Սարաջեվի ու Ծովիանովի տան մէջ, „բակում“։

Ջանազան ապրանքներ։ կանանց և երեխաների կաստօրի և յարդէ գլխարկներ 30 կոպէկից մինչև 1 ր., տղամարդկանց կաստօրի գլխարկներ 1 ր. 25 կոպէկից սկսած և աւելի թանգ, վուալներ 20 կոպէկով, կրուժեվաներ, ժապաւէններ, ծաղիկներ, զգեստների և գլխարկների համար զուգսեր՝ արշինը 20 կոպէկով և աւելի թանգ, անձրևակալներ, հովանոցներ և ձեռնոցներ 20 կոպէկից, ժերսէ 1 ռուբլուց սկսած և աւելի թանգ։ Եւ նոյնպէս մեծ ընտրութիւն մօդային և գալանտերէյնի ուրիշ ապրանքների էժան գներով, որի մէջ պատւելի հասարակութիւնը կը համոզվի՝ այցելելով մեր վաճառումն։

(№ 12) Յարգանքով ԵՂԲ. ԳՈՒԼԱՍՊՕՎՆԵՐ 27—30

„ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ“

(ВѢНСКІЙ МАГАЗИНЪ)

ԽՈՒԴԱՎԷՐԴԵԱՆՑԻ

Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, առաջին գիմնազիայի հանդէպ, Մդիվանիի տանը

ՍՏԱՑԵԼ ԵՆՔ ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ

ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԻ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գները այս տարի աւելի էժան, քան անցեալ տարիները, և

ԱՌԱՆՑ ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

(№ 38) 2—15

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ա. Ս. ԱՐԻՍՏԱԿԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ դեղերի, մորթին գեղեցկացնող և հոտաւէտ, նոյնպէս և առողջապահական նիւթերի և տնտեսական գործիքների, բացված է Կուկիայում, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ, բժշկապետ Նաւասարդեանի առաջին մասն. հիւանդանոցի տակ։

(№ 67) 66—100 (Ե. շ.)

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՕՆ

ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

Ընդունում է երթևեկ, կիսաթոշակաւոր և թոշակաւոր աշակերտներ։ Պատրաստում է կլասիքական գիմնազիայի, րէալական ուսումնարանի, կադէտների կօրպուսի և այլ միջնակարգ ուսումնարանների համար։

Թիֆլիս, Գանօվսկայա փողոց, № 11, սեփական տուն։

(№ 35) (Եր. և շ.) 4—25

Միջոց ԽԱՐԲՈՒԽԻ դէմ

բժշկական դէպարտամէնտից թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

ծախվում է 40 կոպէկով

դեղագործական ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում։ № 128 (91 թ.) 17—40

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 4 Апрѣля 1894 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.